

HRVATSKA RIEČ

Preplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utiživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvatska borba.

Kako je poznato, hrvatski zastupnici u Beču i Pešti odlučili su upotrebiti sva sredstva, da osujete redoviti prihvat austro-ugarske nagodbe. Zastupnicima u Beču pomagat će jedan dio slovenaca, radikalni Česi i Rusini, u sve nešto oko pedesetak zastupnika. Zastupnicima u Pešti doći će u pomoć zastupnici raznih narodnosti. Na nijednog Magjara ne mogu računati da će im pomoći radi hrvatskog pitanja, ali ipak možda koji bude obstruirao radi neprijateljstva proti vladi.

Stoji dakle, da bi naši zastupnici mogli dovesti i bečku i peštansku vladu do pada, kad bi se parlamentarno, redovitim putem imalo prihvatiti nagodbu. Ova se ima naime po obim parlamentima prihvatiti i uzakoniti, do Božića, a hrvatski zastupnici mogu to sjegurmo osujetiti, ali vlada toga ne će, pa su se već pobrinule da tomu doskoče.

Austrijska vlada ima uvijek u pripravi glasoviti § 14., po kojem ona može, uvijek kad joj je to potreba, preuzeti državne posle i preko i uzprkos parlamenta u svoje ruke. Ona može dakle i u pogledu nagodbe poslužiti se, kad joj bude do nevolje, tim paragrafom.

Ugarska vlada nije u tako povoljnom stanju. Njoj svaki zakon mora da glasuje parlament. Uz to je i poslovnik parlamenta prilično liberalan. Hrvatski zastupnici svojim govorima, predlozima i drugim sredstvima posve lako mogli bi zatezati glasovanje ne samo do Božića, nego i cilu jednu godinu.

Magjari su se proti tomu htjeli odhrvati oduzimanjem rieči, spriječavajući govore, vikom, bukom, onda opet na liepe, ali sve to nije im pomoglo. Pomisljati su na poštenje poslovitka, ali to im je radi sebe isilih teško provesti. Nego kako su Magjari izgubili svaki stid tako se ne zčaju ni svoje sramote, samo da mogu uspjeli proti Hrvatima.

Kad su ono hrvatski zastupnici osujetili glasovanje željezničke pragmatike t. j. uvođenje magjarskog jezika u Hrvatskoj, tada su Magjari sklopili jedan jedini § i po njemu dali naredbu svojoj vladi, da taj zakon provede.

Nad onim činom zgražao se cilu svijet i rugao im se, ali što je njima stalo, kad im je upalilo! Na taj način misle oni i u postu nagodbe predložiti Hrvate. Weckerle već ima paragraf, koji mu je ugarski kralj odobrio, jedan jedini paragraf, kojim se vlada ovlašćuje, da provede nagodbu.

Kad dodje vrijeme za to, taj paragraf će biti glasovan i nagodba austro-ugarska prihvaćena.

O svemu ovomu nema dvojbe. Hrvatski zastupnici moći će napinjati sve sile, da to osujete, ali govori će im biti zabranjeni, rieč oduzeta, vika, galama, bila koje god vrsti, bit će nadvikana, te će, pa makar uz najveću buku, onaj jedan paragraf biti glasovan. Nagodba primljena, hrvatsko napinjanje predobiveno.

Što iz ovoga svega sledi? To, da Hrvati mogu u Pešti zadavati neprikladu magjarskoj vladi, da mogu svaku razpravu zatezati, da mogu spriječavati nastojanje Magjara, ali napokon da Magjari, bilo zakonitim putem ili drugčije, ipak uvijek mogu doći do svoga cilja.

S ovim nismo htjeli reći, da je borba u Pešti uzaludna — ne, mi ju pače hvalimo i odobravamo. Ona je do sada pokazala barem to, da se Hrvati ne dadu gaziti, da se znadu opirati; ona je hrvatsko pitanje podigla na svjetski glas, ili barem učinila ga je jednim od najglavnijih u monarhiji.

Mi smo dakle u načelu za to, da se tu borbu nastavi do skrajnih granica, ne popuštajući ni ničemu od naših narodnih prava. Mi smo drugim riečima: za skrajnu obstrukciju, svukid i na svakom mjestu za skrajnu neprestanu borbu, ali samo dok nas ta borba dovede do onog časa, kad ne smijemo u njoj sudjelovati kao narod.

Nagodba austro-ugarska po obstojećem zakonu dobiva za Hrvatsku vriednost njezinu „sudjelovanjem“. Dakle sudjeluju li hrvatski zastupnici pri glasovanju, pri uzakonjenju na-

godbe ili onog jednog paragrafa, pa bilo to i obstrukcijom, oni uzakonjuju za svoju domovinu taj zakon.

Hrvatski zastupnici toga eto ne smiju učiniti. Oni moraju, kako danas stvari stoje, boriti se svim sredstvima proti uzakonjenju nagodbe, sledilo to uzakonjenje u mnogo ili u jednom paragrafu, sve jedno, oni ga po mogućnosti moraju spriječiti; ali čim dodje čas, da bi taj zakon imao biti glasovan, oni valja da polože svoje mandate, jer ne smije u Pešti biti zastupnika Hrvatske, kad joj se otmilju njezina prava, jer hrvatski narod nije nikoga ovlastio, da sudjeluje pri uzakonjenju zakona, koji ga riešava samostalnog života.

Tim činom prestaje obstrukcija u Pešti, a borba se prenaša na njezino naravno pelje, na narod, na sabor hrvatski.

Dosljedan razvitak današnje hrvatske borbe u Pešti jest rad u hrvatskom saboru, odnosno jest rieč naroda.

Kako smo drugiti puta razložili, do toga mora doći bilo da se hrvatski zastupnici na to sami odluče, bilo da dogadjaju to urade.

Naravno, takova borba je teška, i jedino se možemo nadati u uspjeh, ako je naš narod toliko razvijen i probudjen, da bi sličnu borbu mogao izdržati. Prvi uvjet za to jest svakako zajedničko djelovanje svih oporbenih živalja u Hrvatskoj. Nego mi ne vidimo ne samo znaka da bi do tog zajedničkog djelovanja moglo doći, ali čini nam se, da ima mnogo toga što se umjetno stvara samo da složnog rada ne bude. A to je ono, što bi mogli nazvati našim narodnim prokletvom: osobnost, strančarstvo, cijenjeno je više do narodnog obćeg dobra.

Mi smo o tom toliko uvjereni, da smatramo uprav zločinom svakoga, koji pripovieda, da nas bila koja stranka o sebi, svojim silam, može osloboditi od nesnosnog stanja, u kojem se prema Magjaru i drugim tudjincem nalazimo, jer svaka stranka o sebi a u žestokoj, osobnoj, nedvičnoj borbi s drugima za taj posao je preslaba. Za ovakovu vrst borbe, kakovu se danas vodi i kakovu bi trebalo do kraja nastaviti, hoće se međusobnog sporazuma, hoće se stranke, hoće se cilu narod.

Ali tako ili i na dalje robovati, ili osloboditi se prokletstva ili mrcvariti se na uhar tudjincu gospodaru.

Carevinsko vieće.

(Posebno izvješće).

Beč, 25. studenoga.

Što je za Česku suviše?

Dok se u nas u Dalmaciji vodi borba za uredovni hrvatski jezik, i od vlade svaki čas zahtjeva, da izdade zakon ili bar kakve njezine „Sprachenverordnungen“, takovih zakona ili naredaba ne treba kraljevina Česka, u kojoj uz 3.930.093 milijuna Čeha. živi i liepi broj Niemaca od 2.337.013 milijuna. Iza ukunuća Badenievih naredaba, proti kojim se je bila podigla cilu kuka i motika austrijskih Niemaca, Česi su uveli posebnu praksu u porabi českog jezika u kraljevini Českoj. Oni su se naprosto stavili na ovo stanovište: Nepoznavanje českog jezika je prvi uvjet zapostavljanja činovnika pri promaknuću, dok se nepoznavanju njemačkog jezika ne postavlja nikakovih zaprieka. Po tomu današnji Česi smatraju suvišnu svaku novu jezičnu naredbu. U nas u Dalmaciji ima 15.279 „Talijana“, a Hrvata 565.276, pa naši ljudi čute potrebu, da im vlada podastere u saboru jezičnu zakonsku osnovu.

U tomu se najbolje zreali naše razvikano rodoljublje!

Sniženje poreza na šećer.

Zakonom 20. lipnja 1888. bi odredjen porez na šećer sa K 22. Taj je porez bio zakonom od 5. srpnja 1896. povišen na K 26, a zakonom pomoću §. 14. dn. 17. lipnja 1899. na K 38. Ovo je povišenje poreza na šećer naišlo svojedobno na odpor svih parlamentarnih krugova, nu jer nad ovim sveudilj vlada moć §. 14., to se do sada nije u pogledu sniženja poreza na šećer ništa poduzeti. Iza zadnjeg eksposea ministra financija i njegove objave

o suvišku utjeranih poreza, u zastupničkim krugovima se je porodila misao, da je sad na-došlo zgodno vrijeme, e bi se porez na šećer mogao sniziti na K 22, prama zakonu od 20. lipnja 1888. Svi su parlamentarni krugovi za sniženje poreza na šećer, ali još se ne mogu složiti glede forme, kako da se ukinu česarske naredbe od 24 kolovoza 1897; 7. srpnja 1898 i gori spomenuta naredba 17. lipnja 1899. Ove su tri česarske naredbe uzslidile na temelju §. 14. a nisu još od parlamenta bile naknadno poprimljene. Većina parlamentara misli, da bi najzgodnije bilo podastrijeti kući jedan zakon, kojim se uzakčuje potvrđenje navedenim česarskim naredbama, ali tomu se stanovštu protivni vlada uz konservative elemente, jer bi se tim stvorio precedens i za ostale česarske naredbe izdane kriepošću §. 14, koje još uvijek očekuju odobrenje zastupničke kuće. Svi se krugovi ipak nadaju da će se iznaći formulu, kojom će se spasiti situacija, i da će se porez na šećer sniziti na K 22. Bilo bi i vrijeme!

Die Wahl in Spalato.

U zastupničkoj se je kući ovih dana dielila brošura sa gornjim naslovom. Sadržaj iste: prosvjed birača demokratske stranke proti izborima od 14. svibnja 1907. i užih izbora od 23. svibnja 1907., u kojima je bio izabran Don Frano Bulić. Saznao sam, da je ova brošura donio u parlament neki žurnalista Langer, da se dieli među novinare i političare. Nu kako ova lokalno pitanje splitske politike ama malo koga zanima, tako je bilo veoma malo komada razdijeljeno. Ostali se otisci nalaze u pohrani kod sluge novinarske čitaonice u parlamentu na razpoloženie svakomu, kto se interesira da sazna za prosvjed proti izboru zast. Bulića. Brošura ima 64 stranice, a samom je prosvjedu priplojieno 105 priloga. U prosvjedu se navadjaju tri neprijatelja hrvatske demokratske stranke: 1) Vladini organi; 2) Dalmatinski kler, i 3) Hrvatska stranka. Prvi, radi šestog članka strankina programa, u kojem se zagovara ujedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom. Drugi, radi osmog članka njihova programa, u kojem stranka traži „slobodnu crkvu u slobodnoj državi“. Treći, radi toga, jer se protiv devetom članku njihove stranke, kojim zahtjevaju uvođenje sveobćeg prava glasa u Dalmaciji.

Interesantna je ona stavka u spomenutom prosvjedu, u kojoj se Dru. Vicku Mihaljeviću pripisuje „die Hauptrolle des Fälschers des freien Willens der Wähler“. Kako sam se propitao naokolo, ovaj je prosvjed učinio najlošij dojam na mnoge čitatelje, a neki mi kažu, da se sličnih izraza ne nalazi niti u prosvjedima proti izborima u Galiciji. Čujem, da će ovaj prosvjed doći do brzo na pretres u legitimacionom odboru. Sa jedne mi strane bi pripšaćeno, da će socijalno-demokratska stranka u sjednici parlamenta zagovarati ukinuću Bulićeva izbora prama želji splitskih „hrvatskih“ demokrata. Ako se ova viest obislini, to vam mogu jamčiti, da će socijalni demokradi govoriti u kući proti Bulićevu izboru jedino da udovolje želji splitskih „hrvatskih“ demokrata, ali ne u namjeri da Bulićev izbor bude ukinut sa prostog razloga, što se oni sami boje da im kršćanski socijali, Česi, Hrvati, Slovenci i Poljaci ne ukinu sve one mandate, koje sada imaju u rukama, a proti kojima je bio učinjen prosvjed. Po tomu se može stalnim držati, da mala demonstracija sa strane socijalnih demokrata ne će ništa doprinieti ukinuću Bulićeva izbora. Ta socijalni demokradi ne će se radi jednog mandata „hrvatske“ demokratske stranke izložiti pogibelji da izgube nekoliko mandata, koje oni imaju sad u rukama. U zastupničkim se krugovima sa sigurnošću računa, da će prosvjed „hrvatske“ demokratske stranke biti odbijen u zastupničkoj kući, a izbor Bulićev potvrđen. Ovo mnijenje vlada danas u parlamentu.

U odboru za nagodbu

zastupnik je Laginja, iza kako je dr. Beck izjavio, da se u nagodbenoj osnovi ne može promieniti niti jedna rieč, stavio predlog, da se povede razprava o izvaji ministra predsjed-

nika. Predlog je bio odbiven. Kod članka XX. Ebenhoch tumači pojedine točke veterinarskog sporazuma, te moli odbor, da primi en block ovaj članak. Laginja upozoruje vladu na nepredijvanje marvogojstva u Istri i Dalmaciji. Osvrće se na ovlasteni zakon u Budimpešti, te veli, da je isti magjarska vlada izposlovala kod ugarskog kralja, jedino da uništi slobodu govora hrvatskih delegata, i da u Hrvatskoj podrži odnošaje, koje su sve drugo prije, nego li ustavni. Mnijenju ministra predsjednika, da iza poprimljenja ovlastenog zakona ne treba da bude inartikulirana nagodba, odgovara dr. Laginja, da je on čvrstog uvjerenja, da u Ugarskoj nema niti jednog Magjara, koji bi jedan zakon pripoznao pravim zakonom, ako isti ne bi bio artikuliran. O tom ne smije biti dvojbe, da bi hrvatska eksekutiva, a po tom ban Hrvatske, pravovaljano mogao sudjelovati kod proizvodjanja jednog takovog zakona, kad isti ne bi bio primljen na znanje od hrvatskog sabora i kad ne bi bio inartikuliran. Toga se boji ugarska vlada, i za to izgleda, da ona i ne misli na sazov hrvatskog sabora.

Ultima ratio.

Ovlastbeni zakon, za koji je Weckerle dobio predskanjicu od ugarsko-apostolskog kralja, da se i nadalje tlače hrvatske pravice po volji magjarskih junkera, jedino da se spasi dualizam poprimljenjem austro-ugarske nagodbe, u svim se ovdješnjim političkim krugovima smatra kao ultima ratio, koja bi ugarsku vladu imala iznietni slavodobitnom iz škrpica, u koju su ju utjerali hrvatski delegati u Budimpešti, a jer ovaj ovlastbeni zakon ne odgovara zakonitoj podlozi između Hrvatske i Ugarske, to se je već amo proula viest, kojom se pobija ona prijašnja, da je naime ugarski kralj izrazio bio želju, da se spor između Magjara i Hrvata rieši zakonitim putem. O tome nema dvojbe, da ovlastbeni zakon spada među ona nasilna sredstva, koja su se kroz četiristogodišnje naše robstvo u monarhiji veoma često upotrebljavala na zator naših pravica, a takova se sredstva mogu označiti prije sasma kojim drugim izrazom, nego li onim: zakonitog puta.

Novi predsjednik

njemačke agrarne stranke izjavio je u pražkom njemačkom agrarnom listu, da on drži, da se nagodba sa Ugarskom u ovoj formi ne može podništvo poprimiti. Premda je zast. Kaiser ostao ljuti protivnik nagodbe iza imenovanja njegovala predsjednikom agrarne stranke, ipak se je držalo, da će i on glasovati za nagodbu sa njegovim klubom, jer se je na to klub obvezao kada je njegov prijašnji predsjednik Peschka bio imenovan ministrom. Njegova akcija, koju su birali stranke poduzeli u Českoj i Moravskoj proti nagodbi, stavila je u veliku nepriliku vodstvo stranke. Na obstrukciju proti nagodbi sa strane njemačkih agraraca ne smije se računati, jer bi u ovom slučaju morao odstupiti ministar Peschka. Čuje se do-duše glasova, koji bi htjeli, da Kaiser aspirira na ovo mjesto, jer da je on sposobniji od Peschke.

Spinčićev predlog.

Zast. Spinčić predložio je, da se promieni §. 83 obranbenih propisa u smislu tako, da oni posjednici zemalja, koji sami obrađuju svoju zemlju, budu preneseni u naknadnu pričuvu. Dalje je predložio, da se urede prihodi domobranskih evidentskih činovnika po razredima.

Nenadno pljeskanje.

U sjednici od petka se je držalo, da će kuća moći preći na prvo čitanje prorazuna za 1908. U toliko se je razprava o prešnom predlogu radi skupocje oteglala, tako da nije mogla biti niti svršena. Kako je odbor za nagodbu imao u 6 sati na večer sjednicu, to se je morala zaključiti sjednica kuće. Pri samom zaključku sjednice pošto se nitko nije nadao nikakovo katastrofi u parlamentu, velika većina Poljaka i mal ne svi kršćansko socijalni zastupnici ostaviše dvoranu, kad su se počeli čitati za vrijeme sjednice pripiseli spisi, među kojim se nalazio i prešni predlog zastupnika Biankinija radi brže pripomoći Konavlima, gdje je tu skoro pov-

danj nario ogromnog kvara. Nalazio se je i spis ministra predsjednika, kojim se javlja kući da je Abrahamović bio imenovan ministrom za Galičiju. Kako je perovodja Stojan brzo i polako čitao ovaj spis, tako ga se nije moglo razumjeti. Zastupnici trče prama ministarskim stolicama, na kojim nema žive duše, čuju se povici „glasno čitati“, ali tim nastaje još viša buka. Perovodja je u to dovršio čitanje i predsjednik predlaže namah dnevni red za dojučeršnji sjednik. Zastupnici su u toliko saznali sadržaj pročitanog spisa, i počele već u kući galamiti. Diamand je htio govoriti vrhu ovog spisa. Predsjednik se priči tomu, a najposlije daje mu riječ da govori o dnevnem redu. Diamand predlaže da se kod dojučeršnjeg na prvom mjestu povede diskusija o imenovanju Abrahamovića. Ovaj predlog iza kako je bilo razbistreno nesporazumljenje između predsjednika i predlagatelja, bi primljeno sa 119 proti 117 glasova.

Čim je predsjednik najavio rezultat glasovanja socijalni demokrati stadoše pijetkati, veseleći se unaprijed razpravi od utorka.

Zarekao se.

Vilim II., njemački kajzer, boluje od lalomanije. Gdje god samo može, izpukne govornicu, tako da je postao poznati govornički muštenja na cijelom svijetu.

I nekadan se je u Englezkoj prilično zabavio. Za jedne takove zabave — na banketu u Guildhall — odgovarajući londonskom lord-majoru, reče, da je prigodom svoga prvoga službenog posjeta u Londonu primio naslov počastnoga građanina prijestolnice City.

Nu novine engleske nisu ništa znale za to imenovanje, pa stadoše prevrtati savremene dokumente i napokon zaključive, da je kajzer bio žrtvom — — — jedne pogreške.

Jedna novina engleska opaža dapače, da nije ni moguće, da Kajzer dobije taj naslov, jer je on jedan inozemni vladar. Oni, koji za dobiju to pravo, moraju položiti prisegu vjernosti engleskome kralju. Ova prisega glasi ovako: „Ja hoću da branim mir kraljev. Ne ću slušati ni da se govori o sastancima ili urotama proti miru kraljevu, a da ih ne prijavim lord-majoru ili ih zapričim koliko bude u mojoj mogućnosti.“

I ovo je predviđalo „N. Jedinstvo“, koje sve predviđa, pa se sve onako događa, kako je ono govoriolo.

Marul.

Željezničko pitanje.

Ovih dana iznesena je pred parlamentom u Beču vladina zakonska osnova o gradnji normalne željeznice od Rudolfova preko Metlike do granice u smjeru prema Karlovcu, te od Ogulina ili od druge zgodne tačke na pruzi Karlovac-Rieka preko Otočca, Gospića, Gračaca i Pridubića do granice, a odatle do Knina.

Vlada je u svom obrazloženju iztaknula, da se tom gradnjom udovoljuje jednoj davnoj želji Dalmacije, kojoj da se do sada nije moglo udovoljiti odpora radi Magjara. Novom nagodbom uglavljen je junktim između poboljšica za ugarski promet na košičko-odberzkoj željeznici i gradnje dalmatinske željeznice. Razlika je samo u tome, što će se te poboljšice na rečenoj željeznici provesti naredbenim putem, dok je za gradnju dalmatinske željeznice potreban *náročiti zakon*. — Pokriće za ovu gradnju traži se od vlade dozvolom, da smije izdati obveznice investicijom zajma od 2. kolovoza 1892. Naglašeno je, da će obve vlade, i austrijska i ugarska, poduzeti sve mjere, da se s radnjama započne g. 1908, te da

se spoj od Rudolfova do Karlovca vrši do listopada 1910., a ostali dio do prosinca 1911. Dogovoreno je i to, da u prometu s Dalmacijom budu jednake tarife i u Austriji i u Ugarskoj. Dalmatinski dio ove nove željeznice prorazunjen je sa 11.400.000 Kruna. — Ovo su bitne, glavne točke ugovora u ovom pitanju; ostali članovi ugovora odnose se na detaljne osnove.

Ovim mi samo konstatujemo, što vlada iznosi i obećaje u pitanju dalmatinske željeznice. Što se tiče proizvodbe tih obećanja ostajemo kod onoga, što smo iztakli u našim člancima „Nagodba i Dalmacija“, gdje naglasimo, kako se mi od današnjih vlada slabo čemu nadamo, pa makar se što utvrdilo posebnim zakonom. Posebnih zakona za željeznice spojve imali smo i do sada i odavna, ali željeznice su još u — fabrikama.

Naši dopisi.

Sinj.

(*Davna taktika*). U svakome svome osobnom pitanju, a osobito onda, kad se u škripcu nadje Tripalova dinastija, hoće uvijek, da prekrije pravu jezgru pitanja, te mu nastoji dati obilježje, koje mu ne pripada.

U živom nam je još uspomeni osobni sukob Petra Tripala sa pokojnim nadzornikom Stjepčevićem, pri kojem je vitez bez ikakva razloga čušnuo pokojnog Stjepčevića, a ovaj mu odvratio kišobranom. Toj osobnoj aferi Tripalo-Stjepčević dao se je po inicijativi Tripalovo značaj sukoba između sinjana i *furešta*, pak su potonji bili napadani i svakim pogrdam izloženi od strane garde Tripalove.

Tako isto kandidaturi D.ra Mazzia, koji je bio kandidat obitelji, namjenila se je i opet po planu Tripala svrha, da se očuva sloga hrvata i srba.

Na dugo bi pošao, kad bi htio nabrojiti sve slučajeve, u kojim je dinastija od svog osobnog pitanja, stvarala pitanja obće naravi, pak ču da se osvrnem na najnoviji događaj, pri kojem su angažirani jedino Tripali, a hoće, da se iz neprilike izvuku stvarajući po davnoj svojoj taktici od svoga osobnog pitanja, pitanje autonomije, bivše narodne stranke, pitanje svijnu načelnika itd.

Sinjski paša valja da imade osebitan pojam o autonomiji, jer kad se na nju pozivlje to je u času, kad mu je potreba, da se proti volji ciele občine uzdrži na vlasti, na osobnu svojju korist, a otmu propast prostrane krajine, koju hoće da još za 4 godine jaši (to je izraz Tripalov).

Izrugava se smiehu čeljadje, koje u svojem osobnom pitanju angažira bivšu narodnu stranku a pri zadnjim izborim u Muću je agitirao za Smolaku, pak je i na svečanost pučke stranke u Splitu poslao svoju muziku, da manifestira i svoju pripadnost pučkoj stranci. Ako ovo nije dvoilčnost onda je i više nema.

U velike se pak vara i vitez Stražičić ako misli, da će mu načelnici doći na lipak, jer za neredne općini sinjskoj odgovorni su jedino Tripali i nitko drugi, pak se drugi načelnici jamačno neće istovjetovati sa upravom sinjske občine jer svatko je odgovoran samo za svoja djela.

Prepis tužaba imadu gospoda na sinjskoj općini, pak kako su oni gazde, a na razpoloženje im je „Jedinstvo“ sa svim stupcima, to sigurno očekujemo, da će oni sve tužbe i objelodaniti, a time najveću ljubav uraditi podpisateljem tužaba.

Neznamo odakle je „N. Jedinstvo“ crpilo viest, da su tužitelji pokunjeni i tko mu je saobćio, da je u sinjskoj općini sve u redu najedno, nu uvjereni smo, da će njegovo veselje biti brzo pomučeno, jer istina mora pobijediti, pak jer

istinu i ništa drugo želimo, tražimo i mi, da se izvješće pregledaše objelodani, te će se vidjeti, da smo mi istinu govorili i branili. Svakako ako izvješće bude manjkavo, mi će mo ga popuniti novim činjenicama i novim dokazim.

Viesti.

Za „Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru“ primila je mjestna podružnica od gosp. Dragomira Belamarića K 6—, sakupljenih na piru gg. Ike Ukić i Paške Zjačića; od gosp. Dušića K 1—.

Svega K 7—
Prije izkanih 365-51
Ukupno K 372-51

Napried za našu Istru!

Kazalište. U subotu i nedjelju večer davala se opereta priča u 5 čina i 14 slika „L' angelin Belverde“ od Scavini-a. Glazba gdje i gdje umilna, prijatna, al u obće lagana i puna reminiscencija. Opereta u sebi nema ništa osobita, tek što je protkana su dosta šaljivih momenata. Izvedba je ipak obje večeri bila liepa. Obćinstvo se je zabavljalo, i s pravim udivljenjem uzivalo nad krasnom, upravo razkosnom inscenacijom, nad bogatim odličem. Završni prizor u devetnoj slici bio je baš čaroban, tako isto i završna apoteoza na koncu predstave.

— U ponedjeljak družtvo Angelini krenulo je iz Šibenika u Pulj. Preko svih predstava prošle sedmice opazilo se, da je svijeta u kazalištu bilo razmjerno malo. Mnogi se tužili na visoke cene. Bit će da je u tome nešto razloga, al opet dobra se družtva ne mogu imati u Šibeniku uz malu ulaznicu. Gdjekad slabija družtva stoje po 15 i 20 dana; onda se ide svaku večer i ukupno se potroši više nego li kroz 5—6 večeri za dobro družtvo. Na taj način naravski da se upravi kazališta otežčaje pribava dobrih družtva, koja inače svak zna željeti, a i zahtjevati.

U rječkanju pred konobom kod rišćanske crkve u gradu sinoć oko 9½ sati došlo nenadno do groznog slučajja. Miće Friganović pok. Ive, trionoša, nešto se čuo sa Vicom Jurason Čičom, ali od toga nebi ništa bilo, da se nije umiešao trionoša Krste Perković i stao dražiti Jurasa proti Friganoviću. Na to Friganović ni pet ni šest povadi nož i probode u donju stranu Broda Perkovića, zadavši mu tešku ranu. Prva pomoć pružena mu je u bliznjoj ljekarni P. Beroša, a onda je odmah prenesen u pokraj bolnicu. Friganović se isti čas predao sudbenoj vlasti.

Porota. U ponedjeljak vodila se razprava protivu Luke Bego Ivinu iz Šibenika, derača 28 godina radi teške tjelesne ozlede zadane dneva 25. kolovoza 1906 u gradskoj kloacini u čelo Martinu Jovanoviću iz Šibenika nezakonitom, 31 godinu, derač. Presjeda savj. Velzek. Javnu obitbu zastupa Državni odvjetnik Dr. Marcocchia, obranu Dr. Gazzari. Zločin bio bi se dogodio s trica i kućina: počuli se radi K 10 što bi Jovanović dugovao mesaru Krsti Šari. Rieč po rieč, Jovanović povadi nož, Bego odbaci svoi i dohvati drvo zvato „navijača“. Jovanović stavi nož u zube i zgrabi „tambuč“ pun krvi da se obrani. Naleti Bego i zamamu držimice „navijačom“ te Jovanovića zvek po čelu da je u nesvjest pao. Zločinac se sam predao Sudu, a ranjeni bi odošeni u bolnicu. Poslije se oštećenik i okrivljenik izmirili, jer i prvo zlostrognog časa bili desni prijatelji. Bego izbrojio Jovanoviću iz svog siromaštva — a i oba su — K 360, i suviše pomaže mu, bez naknade, pri deranju, eda se tako barem dje-

duge, ako su ljudi, kose odrezane, ako su žene, i brade zapušene i suknje kratke i mode čudnovate i ine karikature odijela, hodanja, izgovaranja. Ništa od sveg tog: najveća prostost u zanajvišjoj naravitosti.

Niti jedna velika ljepota poteza, niti jedna velika strajnost tiela, sve kolike ljeposti i sva kolika strajnost uzriedjena je u krasoti duše, što ti govori očima samo svojim, jer u oku stoji položena najviša strana svakog čovjeka.

One očer ne zaustavljaju ti pogleda, jerbo bi skrivale lazur neba i tmine noći. Imaju sve boje i ne imaju nijednu, nu malo po malo pričinjaju ti se svojim ili modrim ili crnim. Sada ti govore sladkošću i miluju te, sada te zasjenjuju i pitaju te za uzrok svih uzroka; sada se smješćaju ili se smiju objestno djetinjskom prostodušnošću; sada plaču tužno nad tuđom bolju. Sve mogu izraziti osim mržnje, zavisti i zlobe. Sve su to stvari nepoznate onim očima i onoj duši.

— Blažena ova žena, što je velika umjetnica a da nije izgubila jednu nježnost majke, blažena ova žena, u kojoj jedni umjetnosti nije utrnulo ni jednu od velikih milina Evina ženstva.

(Konać).

lomice oduži za nanešenu mu bol i štetu. Porotnički pravovjek prihvatilo pitanje prekršaja i Bego bi osuđen na dva mjeseca zatvora.

Jučer i danas vodi se razprava protiv Bakmac Mili p. Mijata iz Mratova radi ubojstva. Presjeda savjetnik Velzek. Javnu obitbu zastupa Državni pododvjetnik Dr. Ucović, a obranu Dr. Krstelj. O izpadku izvjestit ćemo u broju dojučeršnje subote.

Sutra započimlje, a trajat će do uključno 2. prosinca, razprava protivu Zelenbabe Miloš Vidov, Ciganović Miloš Petrov i Ceronić Luke pok. Ilije iz Zagrovića, a tuženi su radi zločinstva krađe.

Izpravi. U zadnjem broju našeg lista, u viesti „Blagajna u Drnišu“, podkrala se pogreška, jer gdje je pisano, da je ta blagajna kroz 10 mjeseci rada imala 32.000 K prometa, mora da bude, da je imala 320.000.

Težačka skupština u Trogru, koja je bila zabranjena, sazvana je ponovno za u nedjelju dne 1. prosinca o. g. Razpravljat će se o odnosajima između težaka i gospodara zemalja o pučkoj prosvjeti u trogriškoj općini, o kamati, te o ustrojjenju seoske blagajne.

U imotskoj krajini sve uvijek jednako zapušteno. Putevi neuredjeni, potoci i bujice raznose čvjet zemlje. Okusidica čtrajna u krajini, u varošu ni govora više o vodovodu. A ipak ona krajina daje državi čista dobitka s duhanom do deset milijuna kruna na godinu! Milijuni naši idu u Beč, a milijuni iz Beča ne nalaze puta u Dalmaciju.

Imenovanje. M. p. Pajo Mišura bio je imenovan upraviteljem sinjske franjevačke gimnazije. Čestitamo vrednom, učenom O. Mišuri i radujemo se, što je sinjska gimnazija dobila za upravitelja čovjeka, koji je za onu školu prava štećevina.

Franjevačka kapitularna kongregacija bila je obdržana na 22. o. m. u Splitu pred predsjedništvom M. P. O. Urbana Talijske, generalnog vizitatora, u kojoj su bili birani za gvardiane franjevačkih samostana provincije presv. Okkupitelja: u Visovcu O. Andrija Marić, u Šibeniku O. Petar Bačić, u Splitu O. Luđi Tomaš, u Omišu, O. Petar Perković, u Markarskoj O. Marko Ivandić, u Zaostrogu O. Ante Alač, u Imotskoj O. Stanko Marušić, u Kninu O. Dominik Labor, u Samarinu O. Božidar Bušeljić, Živočigovo O. Frano Ravlić, u Karinu O. Vladislav Radnić.

Tko još nema neka si nabavi od kluba „Ćirilo-Metodski zidari“ „Veliki Ćirilo-Metodski koleđar“ za god. 1908. Patriotska je to dužnost, koja zahtjeva malu žrtvu od 1 K i 60 fil.

Sinjske stvari. Brojavljaju nam: Na današnjem vieću prigodom razprave predračuna Tripalovi pristade napali oporbu svakim neprijetnim izrazima i podvalama. Nastala silna galama. Oporba uz dostojan prosvjed izstupila iz viećnice, čekajući pravovjek izpadka iztrage, eda se jednog časa na kraj samosilnicima a na korist jadne zapušene sinjske krajine.

Matica Dalmatinska, Dio I. Osnutak i rad od izdanja „Narodnih pjesama“ 1865 Napisao prof. Karlič. Zadar 1907. Naklada „Matica dalmatinska, Ciena K 1. Ovo je naslov vrlo zanimive radnje mladog ali vrednog historičara U njoj nam je predočen prvi zamekati i prvi rad „Maticae dalmatinske“ a predani su javnosti i nekjeoji od dosada još neobjelodanjeni dokumenti, koji su dragocinski prilozii našoj novijoj povjesti. Osobito je važno pismo velikog biskupa Strossmayera, kojim je popratio prvi svoj dar „Maticae dalmatinskoj“. Ne treba ni spominjati, da je sa povješću „Maticae dalmatinske“, skopčana i povjest narodnoga prepoređa u Dalmaciji. Preporučamo toplo svakomu ovu zanimivu knjigu koja se dobiva u „Hrvatskoj knjižarnici“ u Zadru. Ciena poštom K 1.10.

Blizu je Božić. Hrvati i Hrvatice ne smiju poslati ni jednu kartu, čestitku ili list bez narodnoga biljega Ćirilo-Metodskog. Novčić može svatko dati, samo treba imati smisla za patriotizam. Trgovci! Naručite narodni biljeg od kluba „Ćirilo-Metodski zidari“ u Zagrebu.

Zadružni Savez iz Splita otvorii će dne 16. prosinca o. g. na 9 sati u jutro u Zadru tečaj za upravljače zadruga. Oni koji ga žele pohadjati valja da se prijavie rečenom savezu najkasnije do 8. prosinca o. g., a on će im saobćiti u kojoj će se dvorani držati tečaj, koji će trajati od 4—6 dana. Po broju, udaljenosti i uspjehu pohadjaju savez nastojati će da im izposluje primjerenu pripomoć, koju će im eventualno moći naknadno udieliti.

Kod poljodjolske učionice i kušaonice u Splitu. Na 15 siečnja 1908. počimlje kod poljodjolske učionice i kušaonice u Splitu drugo jednogodišnje poučavanje poljodjelstva sa nastavnim jezikom hrvatskim. Svrha je ovog tečaja, da mladčima, koji su pohadjali samo pučku školu, pribavi ono teoretično i praktično znanje, uz koje se može samostalno racionalno gospodariti na malom posjedu u Dalmaciji. Pouka počimlje

P. Mantegazza:

Žene mojeg doba.

Preveo S. Z.

I odloživši ljubice u vodu, preuzimala je ravnaljku i nastavljala svoj rad. U mojemu dugomu životu, ja, koji nisam nikad mogao da dirnem ni jedan kist, ni jednu ravnaljku, proveo sam duge i drage i satove u atelirima slikara i kipara, zavediče i diviče se tuđim djelom, što ga je meni prirodna bila zanickala. Za mene je jedna prava i duboka slast vidjeti čovječju misao, što jednom ubogom palicom ili jednom dlačom kičicom tvori nove oblike i nove dojmove na platnu ili u glini. Nu kako ja bolje pojim kip nego li sliku i odpočivam mojom dušom većom radošću nad oblikom no nad slikom, uživam mnogo više u posmatranju kipareva djela.

Slikar može biti velik i njegova umjetnost genijalna kakono i druge, ali obličje mojeg uma čini me da pojim mnogo više kip nego li sliku, i ravnaljka mi kazuje mnogo više stvari nego li kist. Kipar je za mene jedan stvaralac i takav mi se vidja, kada iz kaosa jedne bežične gline ili iz pragromade kamena obličje Veneru Milsku ili Belverderskog Apolona ili umirućeg borea.

Niti ovaj način osjećanja mora biti samo moj, da li stotine i hiljade, jerbo i Biblija nam tvori Adama Bogom iz zemlje, a Bog u religiji kršćana nije no jedan kipar.

Jedna gлина mekana i bez oblika, ruka čovjekova i jedan val misli razilazeći se od drugog do drugog te govori i čuti: jedina čovječja duša što tiska svoju bol i svoju radost u jednu niemu i mrtvu stvar, nije li možda prava prilika svestvorenja?

Blaženi kipari i blažena moja mlada umjetnica, koja je u svom životu mogla da utisne svoju misao u toliko velikih umjetničkih djela, u toliko tvorevina. To nam kazuje njena Sapho u dva različita časa života, kada kuša da presne u očaj, i mrtva, kada ju more baca na morski kraj; ona Sapho, što resi palaču Rothschilda i druga što poluču visoku nagradu na jednoj velikoj izložbi, to nam govore mnogi likovi glasitih i dragih ljudi, sve vječna uskrnuća mrtvih stvari.

Ipak ova žena, makar da je velika umjetnica, jest žena jednostavna, skromna kćer i majka i žena i prijateljica podpuna. Nijedna od tolikih nastranosti, od tolikih preteranosti, kojima prosječni ljudi i žene hoće da dadu razumjeti svijetu da znidu rukovati kistom ili ravnaljkom. Kese

na 15. siječnja 1908. a svršava polovicom prosinca 1908. Za poučavanje ne će se pobirati školarina.

Za željeznicu od Knina do pokrajinske granice. Na 9. prosinca o. g. započeo će u uredu kotarskog poglavarstva u Kninu povjerenstvena revizija trasovanja željeznice s normalnih tragom od Knina do pokrajinske granice kraj Pribudica.

Osnova za gradnju hotela u Dalmaciji. Na zadnjoj sjednici odbora „Društva za promicanje ekonomskih interesa Dalmacije“ u Beču, član dr. Luxardo obširno je izvjestio o osnovi za gradnju hotela u Dalmaciji. Bečki arhitekti Jelinek, Scharpater i Peschi bave se ovim pitanjem, koje može biti sretno riješeno, ako se uspije osnovati veliko dioničarsko društvo za gradnju hotela u Dalmaciji. Prilike su najbolje. Poslije duge rasprave zaključeno je, da društvo što živiše moralno podupre spomenute arhitekte, koji će proučiti stvar na licu mjesta i izraditi dotične gradjevne osnove. Ne podje li stvar za rukom, osnove će pripasti kao svojina društvu za promicanje ekonomskih interesa Dalmacije, koje će ih čuvati za bolja vremena. Za cilju ova veliku akciju, koja bi doista mogla biti izvorom velikoga bogatstva za Dalmaciju, izabran je nadzorni odbor, koji sastoji od sljedećih lica: predsjednik grof Harrach, podpredsjednik dr. Ivčević, članovi Biankini, Gelčić, Gospodnetić, Luxardo, Perić, Tresić, Schrotter, Stiasny i Vuković. — Bilježimo po kroničarskoj dužnosti.

Svesokolska zabava u Zagrebu. Pripreme za ovu hrvatsku na veliko zasnovanu zabavu u punom su jeku. I gospodje će sudjelovati kod te zabave, pa je neumorna predsjednica Anka Fon poznatom pripravničkom podnudila odboru sudjelovanje članica gospojinskoga kluba. Gospodje si podijeliše uloge. Izabrana su četiri pododora.

Umnožak kamatnjaka kod poštarske štedionice. Na temelju § 6. i 8. objava od 30. 3. 1901., odnosnih se na uvođenje efekata i eskompta efekata od strane ureda poštarske štedionice, ustanovljen je počam od 10. t. m. do daljnje odredbe sljedeći kamatnjak za poslove u lombardu: za uložbe državnih renti, djelomičnih hipotekarnih doznaka i obveznica austro-ugar. banke 6 1/2 % o, za zajmove na druge vrijednostne papire 7 % o, za eskompt efekata 6 % o.

Izum Hrvata u Americi. Gijuro Kukovac, rodom iz Gornjeg Šarampova, občine Kloštar Ivanić, koji živi u Sjedinjenim Državama američkim, izumio je mehanizam (zapor) za dvokolice, motore. S tim zaporom daču se veoma lako i dapače odmah zaustaviti dvokolice, motor ili automobil, pa makar vožiti velikom brzinom, ako slučajno nadodje kakova pogibjel. Tako isto služi ovaj stroj za ravnanje brzine, kada se dvokolice ili drugi motori voze niz veliku strminu. — Patentni ured u Washingtonu odobrio je Kukovčev izum i izdao mu povjelu.

Na prikaz. Primili smo za zahvalnošću: „Stenografski zapisnici“ i priloz sabora kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, petogodišnje 1906.—1911. od 30. e do uključivo 51. e saborske skupštine od 21. siječnja do 1. ožujka 1907. — „Pučka sveučilišna predavanja“ od Dr. Alberta Bazala. Čiena 60 para. Ob ovom pitanju bilo je u našim novinama podosta govora, ali razbacano i nesustavno. Dr. Bazalu ide zaslug, da je pitanje podpuno obrazložio, primjerom takovih ustanova u vanjskom svijetu, navedenjem statističkih podataka, skrizaljka itd. Njegova se radja može smatrati gotovim programom za ovu vrst poduzeća kod nas. Pokret za pučku prosvjetu, koji se je u Hrvatskoj prilično razmahao kroz ovo zadnjih godina našao bi svoju krunu, kad bi se u Zagrebu i u drugim našim većim gradovima uvela ovakova predavanja. Možda će im ova Bazalina knjižica dati prvu pobudu.

Stranački kaos u Dalmaciji. Pod ovim naslovom donosi glasilo gosp. Franka „Hrvatsko Pravo“ govor L. P. Relje iz Arbanasa, u kojem on kaže, da su lupežinija i nepatriotizam dva sinonima; da su nastala vremena praktičnija; da su vlastiti sinovi za svoju korist ili pohlepu osiromašili i ponižali narod do najnižeg crva. Ovo vidite, govori L. P. Relja iz Arbanasa, koji nije ni praktičan, ni pohlepan, ni nepošten. U tim svojstvima on se dotakao i nas, da se pjevčimo kao najveći austrijanci, izvanokrajši; a kad je na djelu da ližemo skute i koljena i čak da za najčistijeg austrijanca glasujemo; da je našim ljudima samo do vodstva pa makar podpregli skup cigana pod svoja kola. Ovo vidite govori L. P. Relja, a u istinu mi smo mogli, da smo htjeli voditi i L. P. Relju, ali volili smo ga pustiti gosp. Josefu, jer spadaju po svemu zajedno.

Glasilo splitskih demokrata, koje je bilo napalo sumnjičenjem na nas, što smo ustali na naš narod u pitanju brašna, sada prisvajaju ona naše stanovište i s istih naših razloga ustaje proti prietećoj šteti za našu pokrajinu i puk. —

Uprava načelnika skradinske občine Matasa pred porotom.

Pavao Alfrevič

pisar na občini skradinskoj. Tu svoju službu vršio tačno, zdušno, pošteno, a izkazuju bivši načelnik Matasa, sadašnji načelnik Mudražija, prisjednici Arđalić, Marin, Škubonja, tajnici Kulić i Žile, bilježnik Vidović. Nijedna stranka da se na nj nikad pritužila. U 45-oj godini života umrije na 30. lipnja 1905.

Kako je do obtužbe došlo.

Pavao Roca muž Luce sestre jedine baštiniče Pavla Alfreviča u veljači 1906. kroz „Hrvatsku Rieč“ upratio otvoreno pismo na Državno Odvjetništvo, u kome zahtjeva iztragu, jer uprava načelnika Matasa hoće da ošteti njegovu (Rocinu) ženu za K 535.00, što da bi bio nadredar Miletić izručio pokojnom Pavi Alfreviču.

Obtužba.

Usljed napomenutog otvorena pisma Državno Odvjetništvo zametnuo istragu. Iztraga izniela: da 1904. i 1905. u više puta bi pronevreno K 265/38 pobrane travarine za 1903. odlomcima Bratiškovi, Rupe, Dubravice, Velikaglava, Smrdelje, Skradin, Sonković; K 609/32 utjerano u prosincu 1905. u selu Rupam u ime naknade raznih poljskih šteta; K 118 utjeranih 1904. na korist popa Bogdana Dobrote i K 170, utjeranih g. 1904. na korist prote Mihajla Jelače u ime parohijskih pristojbina; svotu nadležu K 10, utjeranu u god. 1904. i 1905. pobiranjem placarine. Onda za pronevrenje i prevaru, što se himbenim prestavljanjem i činjenicama, da se zavede u bludnju baštiniče Pavla Alfreviča, htjelo da je pokojniku bila uručena svota poljskih šteta i to: K 38/40, utjeranih god. 1904. ili 1905. na korist Gligorije Eraković; K 111/02, utjerano god. 1905. na korist Ante i Marka Šinorice-Živković; K 74/03, utjerano na korist Jele ud. Vladimira Lalića; K 211/22, utjerano god. 1904. ili 1905. na korist Darinke ud. Mihović.

Tko je tužen.

Miletić Blaž p. Ante iz Stankovaca, bivši občinski nadredar i občinski ovršni organ, koga, kad se podigla tužba sa strane skoro svih seoskih vlasti i viećnika u občinskom vjeću, načelnik Matasa brani; da on jedino s njime žive i pada.

Svjedoci.

Pavao Roca, tajnik Žile, pisar Stipandžija tvrde: kad su po nalogu načelnika Matasa u prisutnosti Miletića otvorili dneva 21. rujna 1905. u občinskom uredu pretinac Pavla Alfreviča, da su našli na vrhu spise poljskih šteta Erakovića, Šinorice, Lalića i Mihovića, ali nikakova novca; da su pomenuti spisi bili manjkavi u koliko iz istih nije se moglo doznati kad su štetnici bili porubani, kad su platili i porub natrag primili; da je na spisima bilo rukom Miletića napisano: „predao Pavi“; da je za prst zievao; da su spisi svakako bili podmetnuti, uvalčeni. Roca izključuje: da bi mu bilo Miletić ili načelnik Matasa od 30. lipnja do 21. rujna 1905. bili ikad spomenuti, da su sporni spisi i novac uručeni Pavlu Alfreviču, a jedino nakon 21. rujna da mu je načelnik Matasa rekao: nek plati ili se prizna dužnikom, jer da će biti Miletić izručio pokojniku.

Živković-Sinorica Ante i Marko, Lalić ud. Jelena tvrde: da su u više navratka obračali se načelniku Matasi: što je od njihovih poljskih šteta? Matasa da im se na svakojaki način izvinjavao.

Mihović Petar i upravitelj mu imanja Tripalo Dujro tvrde: da su svaki mjesec barem jedan put tražili od načelnika Matasa: što je do smrti Pavla Alfreviča na svakojaki način izvinjavao. Jedino poslije smrti Alfreviča da bi im bio rekao: „još posao sa Miletićem nije uređen; bit ćete podmireni“. Mihović nadodaje: da je, primorano, u prosincu 1905., podigao tražbu občini skradinskoj; da se načelnik Matasa pustio u ogluhi uvalhati; da je sa novom upravom bio došao do ovrhe, jer da ova — kako čuo — za sve to nije ništa znala.

Pop Dobrota i proto Jelača tvrde: da su bili pronevreni. U ostalom — za Jelaču — da je Miletić jedan „nul“ on da će občini tražiti, jer ona da je odgovorna za svoje ovršne organe.

O čemu ne govori obtužnica.

Ovršni organ občine skradinske uteruo župničku redovinu m. p. fratara Samca, Penića, Marića, a nije im podpuno bila uručena. Sudbeno vještvo pronašlo, da iz priloženih spisa bjelodano proizlaze: sami fra Andrija Marić štetaje K 250. Na skradinskom sudu tužba je občinskog prisjednika Arđalića: da je Miletić

mu bio izručio načelnik Matasa prvo nego li je koncem god. 1905. predao občinski ured novoj upravi.

Travarina.

Utjeravanje travarine ovršnim putem bilo je prepušteno na milost i nemilost Miletića. Vidi se hotimična manjkavost zapisnika, pokazaka i izvještaja. Mihajlica Ilija plaćao ju po tri puta. Na tužbe, odgovaralo mu se: ne odgovara broj pokazke. Posljedica: propade mu zaplijenjena kobila.

Uprava.

Zadnja god. 1905. načelnikovanja Matasa na vrhuncu nereda, meteža i muteža. Članovi uprave, viećnici i činovničko osoblje znali za sve nered, ali se ne imali kome pritužiti. Da bi glavi, ali glava pod poplatom slugu. Bivši prisjednik Marin, kome bi povjeren nadzor nad poljskim prestupcima i štetam, izjavlja: da je samo pristustvovao sjednicama upraviteljstva i podpisivao spise. Tko je vodio i je li vodio nadzor — ne zna. Za povodnje u Skradinu g. 1902. Zemaljski Odbor šalje brojzavnoj pripomoć postradanim K 400. Načelnik Matasa unša u blagajnički dnevnik dneva 30. prosinca 1905. Miletić vraća se g. 1903. s rubačine travarine iz Rupa. Na zahtjev načelnika Matasa izručuje omove u dućanu K 750—. Matasa primljeni novac ne unša u blagajnički dnevnik. Tek nakon godine i po na zahtjev sadašnjeg načelnika, a ondašnjeg prisjednika Mudražije izvinjava se: da travarina nije bila utj rana. Postavljen u škripac, priznaje: da je novac u njega, a da će predati občinskoj blagajni nekom proda vino. Vino mu občina za jamstvo pleni, a tadašnji prisjednici Mudražija i Bedrica oduzimlju načelniku Matasu ključke obč. blagajne.

Opripravljanje obtuženika.

Iz „kaznenih vjerica“ ne proizilaze, da bi bio Miletić pripadnik benkovačkog suda odnosno zadarskog okružnog sudišta, jer rodom iz Stankovaca, ikad kažnjen radi zločinstva ili prekršaja, pošto „Kaznene vjerice“ ko da ne bijahu tražene. Miletić se opravdava: da je po nalogu načelnika Matasa, mjesec dana prvo smrti Pavla Alfreviča, ovom izručio spise utjeranih poljskih šteta na korist Erakovića, Šinorice, Lalića, Mihovića i izručio mu K 434, da je po nagovoru načelnika Matasa obvezao se dužnikom občini za K 545, mjesto K 434, da je na zahtjev načelnika Matasa omove predao god. 1903. K 750, utjeranih od travarine, a kad je s njima krenuo načelnik Matasa i kad je Matasa izručio občinskoj blagajni — Miletić toga ne zna; da je pridržao i još ne izplatio utjeranu parohijalnu redovinu popa Dobrote i proto Jelače, a na to primorala ga obiteljska nevolja; da ne misli izručiti občini skradinskoj po njemu utjeranih K 874/70 od travarine i poljskih šteta sve dok ova s njim ne uredi račune, pošto od nje za izvršenu imu službu — ne mjesecnu plaću — imao bi još primiti. Priznaje: da je on sam utjeravao i izplaćivao občini u svojoj kući poljske štete oštećenih stranaka, da je naročito putovao i u Kistanje i na druga mjesta da strankam izplati, a moguče da bi mu pri izplati gdje koji dao i „bakšiš“. Priznaje: da su ga i nekoje oštećene stranke radi neredovitog izručenja novca, tužile i na Sud, a da on tada sa strankam sklapao formalnu nagodu. Priznaje: kad bi mu pokojnik izručivao i najmanju svotu novca, da je Alfrevič zahtjevao nek mu izpusti pismenu potvrdu, što bi on pokojniku i učinio; da je on u prosincu 1905. bio odpušten iz službe i da uprava načelnika Matasa bila je dužna s njim urediti račune; da je načelniku Matasu uzajmljivao i novaca, te da mu je Matasa i sada dužan; da je načelnik Matasa nastojao od njega iznamišti pismeno očitovanje i priznanje podpune podmire, na da on i po savjetu svog odvjetnika Subotića ne htjeo pruženu mu na podpis izjavu potpisati.

Obrana načelnika Matasa.

Načelnik Matasa na svaki način nastoji izviniti se na pitanja javne obtužbe i zastupnika oštećenih stranaka. Priznaje da su i pismeno i ustmeno mnogo i mnogo puta i Eraković i Šinorica i Lalić i Mihović tražili od občine utjerane poljske štete. Priznaje da im je on od 15 na 15 dana obećavao, da će im štete biti utjerane i izručene. Priznaje da Pavao Alfrevič nije vodio niti primao niti plaćao novac poljskih šteta nijednog privatnika. Nastoji predstaviti ko da je po njegovu naredbi Miletić izručio Pavlu Alfreviču novac poljskih šteta samoga Mihovića, ali stavljen u škripac, veli: da on ne zna je li Miletić uteruo novac, a svakako, da je i Alfreviču i Miletiću proporciju neka uredi posao sa Mihovićem. Prigetnut neoborivom lodjicom, baca sumlju: da je Alfrevič mogao i novac poneti kući. Priznaje s'ab st i nevaljanost brave na pretincu pisane

stola Alfreviča, a ne izključuje zievanje otvora za jedan prst, da kroz tu šupljinu moglo se uvalčiti spisa. Priznaje: da je tekar poslije smrti Alfreviča i to nakon pregledanja pretinca i baš u listopadu 1905. na ponovni zahtjev Miovića, odvratio upravitelju njegovih dobara g. Tripalu: da za nemogu poljske štete urediti pošto da zamršen posao, koga treba da razbistri kroz koji dan sjednica občinskog upraviteljstva. Priznaje: da Mihović izgubio ustrpljenje i u prosincu 1905 učinio občini tražbu, a ročistu da se oglušio, jer zaboravio. Priznaje: da o tražbi Mihovića nije ništa kazao prisjednicima, niti koncem godine pri polaganju računa novoj upravi. Priznaje: da je u siječnju 1906 neovlašteno u svojstvu načelnika — a nije više kao takav funkcionirao — primio Mihovića osudu u ogluhi, te da ju nije odbio, niti občini dostavio, jer mu ostala u džepu. I tako da nova občinska uprava, ne samo što se nije mogla prizvati, već nakon minulog roka da je bila i ovršnim putem tjertana. Priznaje: da mu Miletić, na njegov zahtjev, izručio K 750 od travarine i da je taj novac pridržao kod sebe za preko godinu dana, jer da je mislio da je novac sigurniji kod njega nego li u občinskoj blagajni. Priznaje: da su se svi neradi dogadjali pod njegovom upravom, za njegova načelnikovanja. Priznaje: da su se seoske starješine i občinski viećnici i ustmeno i pismeno na Miletića neredu tužili i prietili svojom demisijom, no na sve te tužbe da se on uije ni ovršćao. Nastoji predstaviti se nekom vršču bndale, ali mudre budale, jer tvrdi: da bi on bio pri svom iztupu, a i još prvo, uredio račune sa Miletićem, ali da on nije bio ni tajnik, ni blagajnik. Priznaje: da mu je Miletić uzajmljivao novaca i da je od ovoga tražio izjavu podpune podmire, a da mu to trebalo za ušutkati protivnika.

Javni tužitelj, zastupstvo oštećenika i obrana okrivljenika.

Javni tužitelj traži osudu. Zastupstvo oštećene stranke skradinske občine i Lucije žene Pavla Roca predočuje porotnicima, ako su osvjedočeni, da je pronevreni novac prešao iz džepa obtuženika u džep gdje je dospjevao i novac utjerane travarine, neka mirne duše i savjesti riješe Miletića. Obrana opisuje porotnicima pak. Alfreviča „pčelom radilicom“ okružnom osobam svojih interesa i Zagovara rješenje okrivljenika.

Porotnički pravorijek.

Nakon tri dana razpravljanja gg. porotnici se povlače i proučavaju obtužbu i razna svjedočanstva; s'avnjavaju opravdanje obtuženika sa očitovanjem načelnika Matasa i njihov jednoglasni pravorijek riešava krivnje Miletića.

NAŠE BRZOJAVKE.

Beč, 27. U parlamentu došlo je jučer do bučnih izkaza proti ministru za Poljake Abrahamovicu i to sa strane socijalista.

U nagodbenom odboru nastavlja se razprava vrhu austro-ugarske nagodbe.

Beč, 27. Broj domobranskih rekruta za iduću godinu povećan je.

Petrograd, 27. U Dumu vodi se razprava o adresi na cara Nikolau. Razprava teče mirno, dostojanstveno. U obće rad Dume ne će bit spriječen. Položaj Stolipina smatra se sada učvršćenim.

Madrid, 27. Položaj u Portugalskoj sve kritičnije.

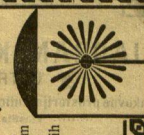
Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga

ŠIRITE — „HRVATSKU RIEČ“!

Drogarija Vinka Vučića Šibenik
(prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato oskrbljeni dućan raznim ljekovitim m. rodjama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfuma i predmeta nužnih za bolesnike.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije, izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razertežnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odtitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Najbolje sredstvo za njegevanje USTA i ZUBI

Glavno skladište za Dalmaciju kod E. VINKA VUČIĆA, ŠIBENIK.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od
liljanova mleka **SAPUN**

od BERGMANNA i Drega, Draždjani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA od liljanova mleka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju. Pretplatno komad po 80 para u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

Banka Commerciale Triestina

prima:
Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %
Uložke u zlatnim Napolconima ili u engl. funtim. (sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %
NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatjak od 1 1/2 %.
Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.
Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.
Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izžriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.
Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.
Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatjak.
Daje predjime na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.
Daje jamčevinu za carine skladišta Kontrinja (Contirungs-Lager).
Preuzimlje u pohranu i upravljanje:
U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.
Osigurava vrijednote proti gubitcima ždriebanja.
Banka Commerciale Triestina.

KNJIŽARA I PAPIRNICIA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA, romana, slovnica, rječnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.
Prima preplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaliba svakovrstnih toplomjera, zviekera-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Preduzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kantschucka i kovine.
Skladište fotografiskih aparata i svih nazgrednih potrebitina.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučit p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bra-tovštinama, svoju krasnu uredjenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —
kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — korisna meda Klg. po K. 1.20. Kupujem uz dobru cijenu u svim količicama žutog voska.
Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem
VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5.
..... Vlasita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjime na vrijednostne papire, kao i na robu lečeću u javnim skladištima.
Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izždriebane papire uz najpovoljnije uvjete.
Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.
Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.
Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.
Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najpizte uvjete.

Preporučuje se najbolje P. N. Občinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih eljela i brošura, posjetnica, koverate, listovnih i trgovačkih

NOVO ustanovljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

papira, zarcnih i vjenčanih objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjecajude radnje.
Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cijene.

Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

HRVATI, sjetite se družbe sv. Ćirila i Metodaa.